

Антоніна АНІСТРАНЕНКО,
ВДНЗ України “Буковинський державний
медичний університет”, Чернівці, Україна

Antonina ANISTRATENKO,
Higher State Educational Establishment of Ukraine
«Bukovinian State Medical University»
Chernivtsi, Ukraine
oirak@bsmu.edu.ua
ORCID iD 0000-0003-1984-4441

**НАРОДЖЕННЯ ЗМІСТУ ФОРМИ.
РЕЦЕНЗІЯ НА МОНОГРАФІЮ:
ЧЕРВІНСЬКА О. В. АРГУМЕНТИ ФОРМИ:
МОНОГРАФІЯ / О. В. ЧЕРВІНСЬКА. -
ЧЕРНІВЦІ: ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦ. УН-Т,
2015. - 383 С.**

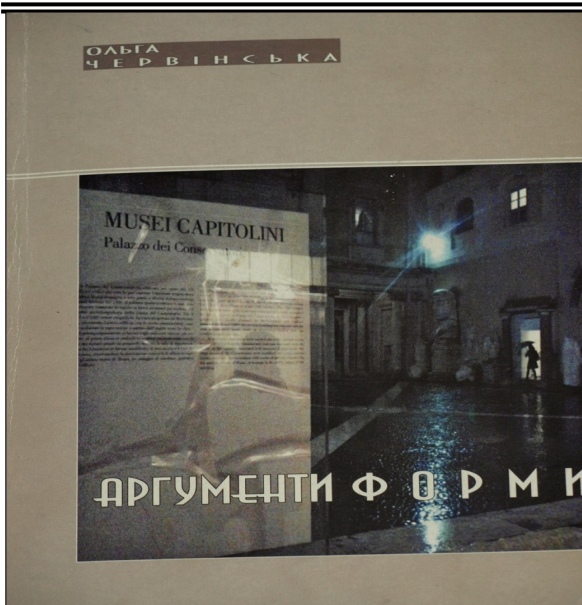
**BIRTH OF SUBSTANCE OF A SHAPE.
REVIEW OF MONOGRAPH: CHERVINSKA
O. V. ARGUMENTS OF LITERARY SHAPE:
MONOGRAPH / O. V. CHERVINSKA. -
CHERNIVTSI: CHERNIVTSI NATIONAL
UNIVERSITY, 2015. - 383 S.**

Ключевые слова:

*літературознавство,
теорія рецепції, гер-
меневтика, текст,
автор, форма, произ-
ведення.*

Анистратенко А. Анистратенко А. Рождение содержания формы. Рецензия на монографию: Червинская О. В. Аргументы формы : монография. – Черновцы, 2015. – 383 с.

В монографии освещаются вопросы, не рассмотренные прежде в украинском литературоведении и в данном дискурсе. Несмотря на необычную структуру и некоторую текстуальную сложность, книга представляет ценность для литературоведов и аккумулирует долгосрочные исследования автора. Это фундаментальный труд по общей теории литературы, частной теории – исследование формы в литературе и ее практического применения в анализе литературных явлений на основе украинской литературы.

Той із літературознавців, хто тримає в руках монографію проф. О. В. Червінської, може вважатися літературним гурманом-колекціонером. Книга, присвячена проблемам теорії літератури глобального рівня, априорі стає для українського літературознавства бібліографічною рідкістю за змістом. Окрім того, видана в Україні книга, накладом 300 примірників, стає наразі бібліографічною рідкістю формально і, так би мовити, фактично.

Монографія покликає, на мій погляд, розгорнути панораму можливостей рецептивної теорії, продемонструвати як працює рецепція у рецепції, тобто як укладається в рамки наукового тексту студії з теорії літератури і

літературознавства сприйняття тексту художнього і як трансформується його розуміння читачем у повторному прочитанні – вже у коментованій фахівцем інтерпретації. В тексті монографії Ольга Червінська наводить дев'ять аргументів на користь різних сутностей форми в літературі. Аргумент перший, - герменевтичний. Дослідниця відкриває перед читачем певні досягнення українського літературознавства в його аспекті герменевтики й рецептивної теорії як вона є: фактично, практично і в плані історіографії. Аргумент другий – фактор сприйняття літературного твору / тексту впливає на сутність форми, тобто її видиму структуру. Адже форма народжується через свідомість реципієнта і триває протягом часу сприйняття та осмислювання. Аргумент третій – адресат тексту. Текст, що містить будь-яке повідомлення, зокрема, - мистецький текст, - спрямований певному реципієнту чи колу очікуваних читачів. Якщо автор тексту заперечує наявність адресата, то він все одно наявний, хоч і прихований. Якщо ж автор і реципієнт тексту збігаються, то йдеться про «автотекст» і наявні обидва суб'єкта, хоч і розведені в часі. Четвертий аргумент – жанровий потенціал тексту: це найцікавіший в плані практичного застосування і найбільш чіткий за структурою розділ монографії. Жанр розглядається тут як спосіб реалізації форми тексту з імовірним переходом тексту в твір. Рецепція жанрової матриці та жанрові модифікації у рецептивному дискурсі заслуговує на особливу увагу. Множинність логіки жанро-

вого поділу співвідноситься з численністю системою жанрового поділу текстів від часів класичної доби до сьогодення, що позначене принципово «кліповим» мисленням і, відповідно, специфічною знаково-символьною структурою тексту. Авторка крок за кроком, в історичному та понятійному ключі, скурпульозно з'ясовує природу, смисл і реалізацію жанру як формальної ознаки твору, щоправда з ухилом до формалістського дискурсу, оскільки з дослідження незримо впливає факт, що форма художнього тексту, в ході його розгортання, починає домінувати і «веде» за собою зміст. Ресурси тексту – наскрізь, здавалось би, змістовий аспект, стає п'ятим аргументом форми. Знак, символ – матеріальна річ, що передрікує рецептивний акт, сприяє формалістичній дії на предмет. Отже, символ одержує свій «символізм» через форму власного побутування, через те, що стає впізнаваним реципієнтом. Віртуальна парадигма історичного буття вшосте аргументує форму як сутність. У розділі йдеться про норавливість долі художнього твору в його різноманітних прочитаннях. Гра із часом і хронотопом, здається, авторці не до смаку: «кратність констант» у літературному рухові ставить певні обмеження – часові відтинки, що не дозволяє перехресного зіставлення рецептивних зрізів. Хоча, хіба можна щось зовсім заборонити О. Червінській? «І в такій аксіоматиці є цікаві фрагменти». Вони, власне кажучи, і стають дивергенцями на мапі точок біфуркації мистецтва літератури. Сьомий аргумент – культурна алотропія. У цьому розділі читач може вважати себе «відпочивальником» на культурологічному «курорті» після трудових буднів літературознавчої праці: тут і антропологія, і літературознавча теорія, і алотропія мистецьких форм, і «духовна генеалогія» у світлі творчості як шляху ментального перевтілення. Аргумент восьмий дозволяє подивитись врешті на сутність форми як таку. Для цього авторка пропонує дистанціюватися від об'єкту дослідження і поглянути на текст як сторонній формі об'єкт, тобто вжити у аналітичному дискурсі речі, що перебувають поза формою: безсловесне у словесному мистецтві та алогічне у свідомості.

У дев'ятому, – аргументі «Телеологія письма», - О. Червінська вдається до глобального погляду на літературу, як певну сукупність культурного надбання епохи, таку, що може бути піддана сприйняттю. «Література, - пише авторка, - ніколи не стоїть єдиним монолітом перед вибором добра і зла, кожен раз перебуваючи ніби в однозначному статусі...». Так чи так, а сперечатися з цією тезою складно, адже в домислюванні аргументів доведеться віч-на-віч

зустрітися з тим, досі ніколи не баченим, реципієнтом усієї літератури. Отже, монографія відомого теоретика літератури, професора Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, Ольги В'ячеславівни Червінської присвячена питанням визначення літературознавого поняття форми, її сутності та моделям вивчення і опису. Глибока за змістом і, безумовно, фахово і скурпульозно виписана книга придасться фахівцям у літературі та літературознавстві. На мій погляд, може рівнозначно зацікавити як дослідників літератури так і її творців – письменників.

Попри структурну незвичність і певну текстуальну складність у використанні, що пов'язана з великим обсягом контекстуальних і літературних джерел, монографія дає відповіді на запитання, що досі не були в полі зору українського літературознавства, а подекуди – навіть не були озвучені у згаданому дискурсі. Також книга акумулює багаторічні дослідження авторки і складає фундаментальну працю з питання рецептивної теорії загалом та її практичного застосування на матеріалі української літератури.

Anistratenko A. Anistratenko A. Birth of Substance of Shape. Review of monograph: Chervinska O.V. Arguments of Literary Shape: Monograph. - Chernivtsi, 2015. - 383 S. The monograph of well known literary theorist, Professor of Chernivtsi Yuriy Fedkovych National University, Olga V. Chervinska is devoted to issues and definition of Form, its literary concept, essence and models, research description. Actually content and professionally discharge makes this book useful to specialists in literature and literary criticism. In my opinion, it will be interesting for literary critics as same for creators.

The monograph provides answers to questions that have not been considered in the field of Ukrainian literature and in that discourse, despite the unusual structural and textual complexity. The book accumulates author's long-term research. It is a fundamental work on the theory of general reception and its practical application based on Ukrainian literature.

Key words: *literary studies, the Theory of reception, Hermeneutics, the Text, the Author, Form, Work.*

Аністратенко Антоніна – к. філол. н., викладач кафедри суспільних наук та українознавства ВДНЗ «Буковинський державний медичний університет».

Anistratenko Antonina – PHD, lecturer of the Department of Social Sciences and Ukrainian Studies, Higher State Educational Establishment of Ukraine «Bukovinian State Medical University».

Received: 27-02 2016

Advance Acces Publisher: April, 2016

© А. Anistratenko, 2016